

Hyvinvointikertomus 2024

Loimaan kaupunki 2024

Hyväksytty:
Kaupunginhallitus
17.2.2025

Suunnitelman käsittely:

Hyvinvointitoimikunta 3.12.2024

Hyte-työryhmä 16.1.2024

Vanhus- ja vammaisneuvostot

Nuorisovaltuusto

Hyvinvointitoimikunta 4.2.2024

Kaupunginhallitus 17.2.2025

Hyväksytty Loimaan kaupunginhallituksessa 17.2.2025.

Loimaan kaupunki

PL 9, 32201 Loimaa

Ylistaronkatu 36, 32200 Loimaa

Puh. 02 76 110

loimaa.fi

etunimi.sukunimi@loimaa.fi

Sisällys

1.	INDIKAATTORIEN JA MUUN TIEDON OSOITTAMA HYVINVOINTI.....	1
2.	HYVINVOINTISUUNNITELMAN PAINOPISTEIDEN, TAVOITTEIDEN JA TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI	18
3.	HYVINVOINTIALUEEN HYVINVOINTIKERTOMUSTYÖ	19
4.	KESKEISET OPIT VALTUUSTOKAUDELTA	19
5.	STRATEGIAN PAINOPISTEET JA LINJAUKSET	20
6.	HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN ERILLISOHJELMAT JA -SUUNNITELMAT	20
7.	HYVINVOINTISUUNNITELMA.....	25
8.	SUUNNITELMAN LAATIJAT	26
9.	SUUNNITELMAN HYVÄKSYMINEN TOIMIELIMISSÄ	26

TIIVISTELMÄ

Tämä on ensimmäinen hyvinvointikertomus Loimaan kaupungissa sote-palveluiden siirtymisen jälkeen Varsinais- Suomen hyvinvointialueelle.

Hyvinvointikertomus kuvaa kuluneen valtuustokauden ja erityisesti vuoden 2024 hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tehtyä perustyötä kaupungintasolla. Indikaattorit kuvaavat niitä haasteita, onnistumisia ja painopistealueita, joita hyte-työn osalta väestössä on. Hyvinvointikertomuksessa esiin nostetut tulevaisuuden painopistealueet hyte-työn osalta toimivat suunnittelun pohjana uuden valtuustokauden hyvinvointisuunnitelman laadinnassa.

JOHDANTO

Hyvinvointikertomuksessa on kuvattu loimaalaisten hyvinvointia erilaisten mittareiden valossa. Hyvinvointia kuvaavat indikaattorit osoittavat usein ongelmia tai pahoinvointia. Näin pystytään tunnistamaan millaisia palveluita kuntalaiset tarvitsevat. On keskeistä muistaa, että merkittävä osa kuntalaisista voi hyvin.

Loimaan vertailukunniksi on valittu Forssa ja Uusikaupunki. Lisäksi tietoja verrataan Varsinais-Suomen hyvinvointialueen ja koko maan tilanteeseen. Hyvinvointikertomus sisältää erilaisia hyvinvointi-indikaattoreita. Indikaattorin punainen väri viittaa kielteiseen kehitykseen ja vihreä väri myönteiseen. Muutos on sitä suurempi mitä paksumpi kehä muutosprosentin ympärillä on.

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2024

1. Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Yleiset huomiot

- Yleinen sairastavuus maan keskiarvoa yleisempää.
- Äänestämisprosentti on laskenut kuntavaaleissa ja on alle valtakunnan keskiarvon

Elinvoima

- Lainakannan kasvu on taittunut - suhteessa erittäin hyvä.
- Vuosikate riittää juuri ja juuri poistoihin, mutta ei riitä investointeihin ja lainanlyhennyksiin. Vuosikate on vuonna 2024 heikko.
- Velkaantuminen taittunut ja tilanne suhteellisesti hyvä
- Valtionosuudet ovat laskeneet sote-uudistuksen myötä. Valtio vähentää valtionosuuksia vuosittain 2024–2027.
- Valtionosuuksien suhde kokonaistuloista laskenut
- Verotulot nousseet - suhteessa edelleen alhaiset
- Työttömyys koholla matalasuhdanteen takia
- Koulutustaso edelleen noussut, vaikka koulutustaso jää alle koko maan tason
- Yksin asuminen laskenut edelliseen vuoteen verrattuna - suhteessa Loimaalla yleistä
- Yksinhuoltajaperheet yleistyneet - suhteessa tilanne kuitenkin ok
- Muuta kieltä puhuvat yleistyneet - suhteessa silti vielä vähän
- Loimaalta poismuutto vähentynyt, mutta edelleen nettomuutto negatiivinen. Suhteellisesti tilanne ok.
- Väestön väheneminen taittui Ukrainan sodan myötä kasvaneen maahan muuton johdosta, mutta pitkän aikavälin väestökehitys on edelleen negatiivinen n. 120 ihmistä vuodessa.
- Lapsiperhemäärä stabiili - alhaisemmalla tasolla, kun valtakunnallisesti
- Huoltosuhde heikkenee - suhteellisesti tilanne heikko

Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

- Yläkoululaisista suurella osalla on läheinen ystävä. Tilanne jonkin verran parantunut viime vuosina. Valtakunnalliseen tason nähden tilanne parempi.
- Yläkoululaisten terveydentilan kokemus maan keskitasoa ja heikentynyt merkittävästi viime vuosina.
- Yläkoululaisten keskuudessa ylipainoisten määrä on vähentynyt, mutta on silti koko maan keskiarvoa korkeampi.
- Ala- ja yläkoululaisilla liikkuminen vapaa-ajalla on suhteessa valtakunnan keskitasoa. Pojat liikkuvat merkittävästi enemmän, kuin tytöt.
- Koulutuksen ulkopuolella jääneiden määrä on 9 %, joka on maan keskitasoa.
- Yläkouluikäiset juovat alkoholia jonkin verran maan keskivertoa enemmän. Tilanne hieman parantunut viime vuosina.
- Huumeita yläkouluikäisistä on kokeillut keskiarvon verran.
- Alakouluikäisillä tupakkatuotteiden- ja sähkösavukkeiden käytön lisääntyminen on ollut maltillisempaa koko maan lukuihin verrattuna.
- Koulu-uupumus on koko maassa haaste. Alakouluikäisillä koulu-uupumusta kokee 20–21 %, joka on selvästi koko maan keskitasoa korkeampi. Yläkouluikäisillä pojilla koulu- uupumusta (12 %), joka valtakunnan keskitasoa. **Tytöillä koulu-uupumusta selvästi valtakunnan tason yläpuolella (35,5 %).**

- Yläkouluikäisten keskuudessa koulunkäynnistä pitävien määrä on valtakunnan keskitasoa Loimaalla. **Koulunkäynnistä pitävien osuus on pienentynyt Loimaalla, kuin valtakunnallisestikin.**
- Alakouluikäisillä koulunkäynnistä pitävien määrä on vähentynyt sekä Loimaalla, että valtakunnan tasolla.

Nuoret ja nuoret aikuiset

- Loimaalaiset ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevat nuoret liikkuvat aiempaa enemmän. Tilanne heidän osaltansa on parempi, kuin valtakunnallisesti keskimäärin. Lukiolaisilla liikkuminen on vähentynyt edelliseen vuoteen verrattuna.
- Toisen asteen opiskelijoista terveydentilansa kokee keskinkertaiseksi tai huonoksi 27–28 % opiskelijoista, mikä on valtakunnan keskitasoa.
- Lukio nuorilla on läheisiä ystäviä maan keskiarvon verran - silti lähes joka kahdeksas on yksinäinen. Loimaalaisilla ammattikoululaisilla on merkittävästi vähemmän ystäviä valtakunnalliseen keskitason nähden.
- Toisen asteen opiskelijoilla ylipainoisten määrä on kasvanut merkittävästi Loimaalla ja valtakunnallisesti.
- Alkoholin käyttö on lisääntynyt hyvin merkittävästi ammatillisten opiskelijoiden keskuudessa. Ammatillisten opiskelijoiden kohdalla humalahakuinen juominen on merkittävästi lisääntynyt ja on selvästi yli valtakunnan tason. Lukiolaisilla tilanne on pysynyt samalla tasolla ja on jonkin verran yli valtakunnan tason keskitason.
- Toisen asteen opiskelijoiden huumekokeilut ovat lisääntyneet viime vuosina (lukio). Tilanne on kuitenkin alle valtakunnan keskitason.
- Yläkoulussa ja toisen asteen oppilaitoksissa päivittäinen tupakointi on pysynyt joko samana tai noussut. **Sähkösavukkeen käyttö on lisääntynyt huomattavasti kaikissa verrokkiryhmissä.** Ammatillisessa koulutuksessa nuuskan käyttö on lisääntynyt sekä paikallisesti, että valtakunnallisiin lukuihin verrattuna. Perus- ja lukiokoulutuksessa nuuskan käyttö on laskenut. Nikotiinipussien ja Vapen käyttöä ei ole tilastoitu vuodelta 2024, mutta niiden käyttö on kasvanut räjähdysmäisesti. Tämä näkyy erityisesti nuuskan käytön vähenemisenä.
- Raittiiden osuus on Loimaalla korkeampi, kuin valtakunnallisesti.
- Ylipainoisten osuus toisen asteen opiskelijoiden keskuudessa on lisääntynyt. Sekä lukiolaisten, että ammattikoululaisten ylipaino on Loimaalla yli valtakunnallisen keskiarvon. Erityisesti lukiolaisten osalta ylipaino on lisääntynyt.
- Koulutuksen ulkopuolelle jää edelleen keskiarvoa enemmän nuoria

Työikäiset

- Mielenterveysperusteisesti saadut eläkkeet ovat laskussa, mutta edelleen yli valtakunnallisen keskiarvon.
- Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa ja työkyvyttömyyseläkettä saaneet 25–64-vuotiaat ovat laskussa. Valtakunnan keskitasoon verrattuna edelleen korkeammat.
- Diabeteksen esiintyminen on maan keskitasoa
- Pitkäaikaisesti toimeentulotukea saavien määrä on alle valtakunnan keskitason
- Lääkäreitä yleisesti käytetään valtakunnallista tasoa enemmän

Ikäihmiset

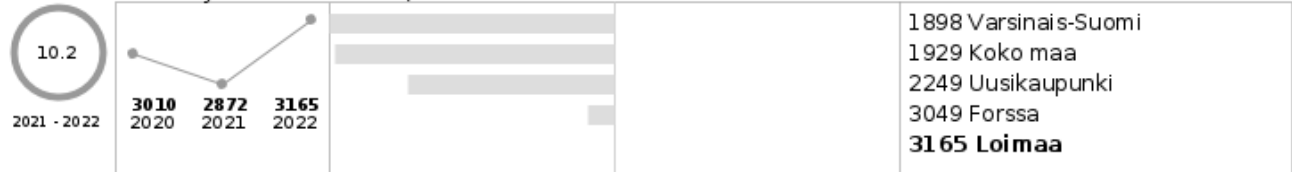
- Vuonna 2023 teetetyn 70+ liikuntakyselyn mukaan loimaalaiset ikäihmiset kokivat terveydentilansa erittäin hyväksi tai hyväksi, merkittävä osa myös kohtalaiseksi

TALOUS, HYTE-KERROIN JA ELINVOIMA

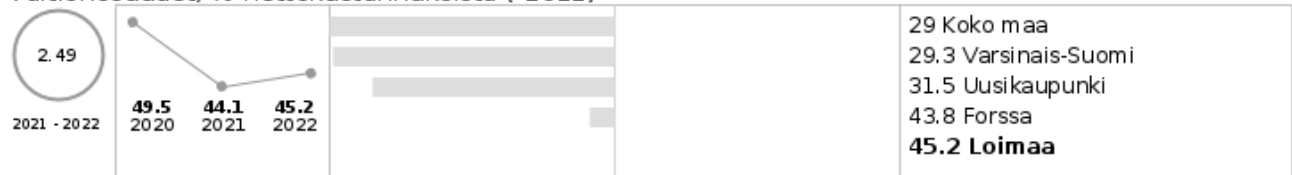
Talous

Tulot

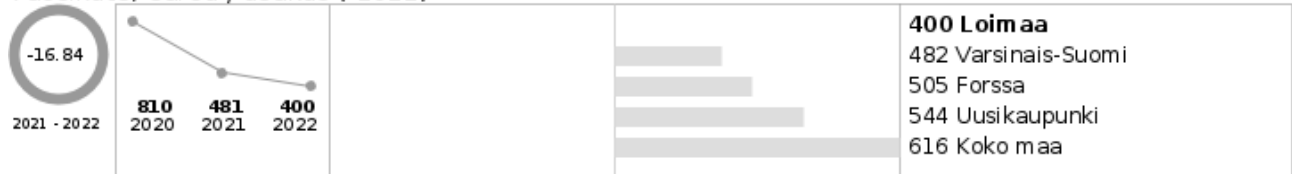
Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas (-2022)

Valtionosuudet, % nettokustannuksista (-2022)

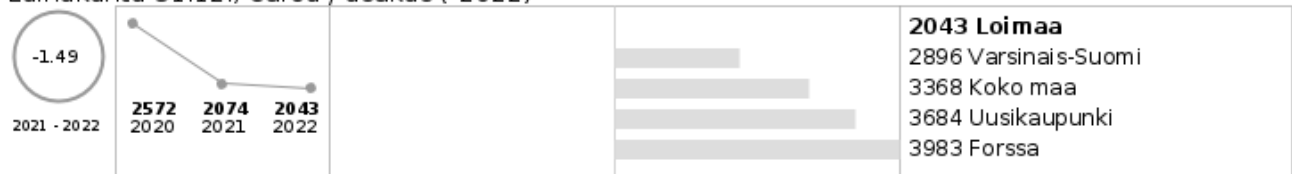
Vuosikate, euroa / asukas (-2022)

Kuntien vuosikate, % poistoista (-2022)

Lainakanta 31.12., euroa / asukas (-2022)

Suhteellinen velkaantuneisuus, % (-2022)

Verotulot, euroa / asukas (-2022)

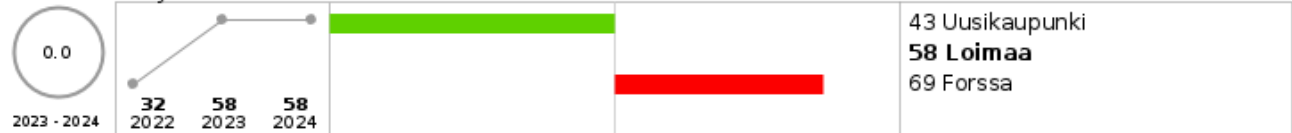

HYTE-kerroin

Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

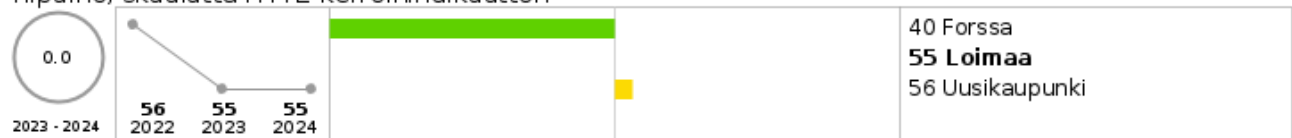
Kokee terveydentilansa keskimertaiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ylipaino, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

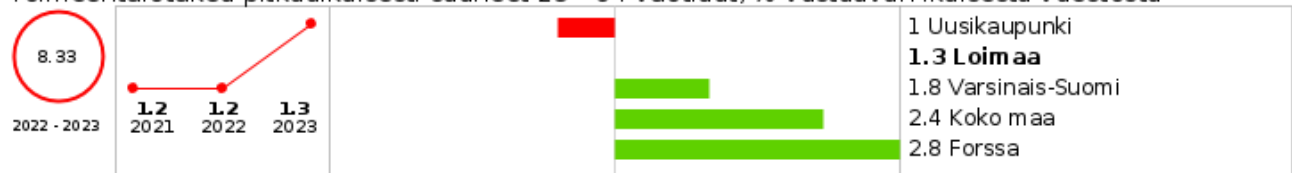
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, skaalattu
HYTE-kerroinindikaattori

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

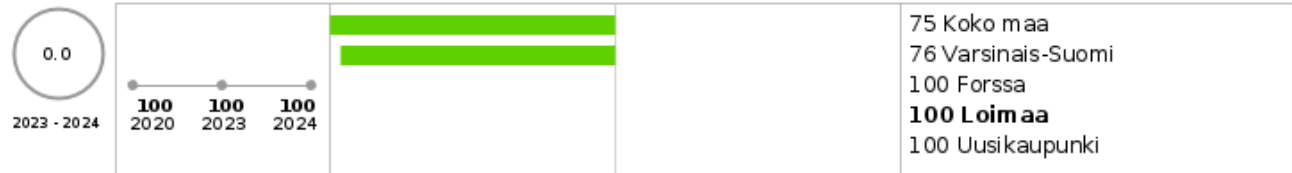
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori

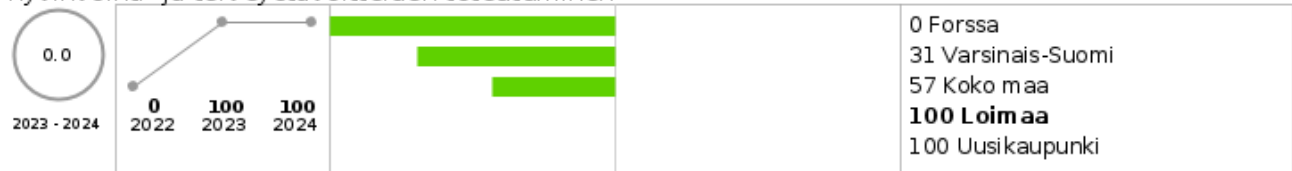
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista

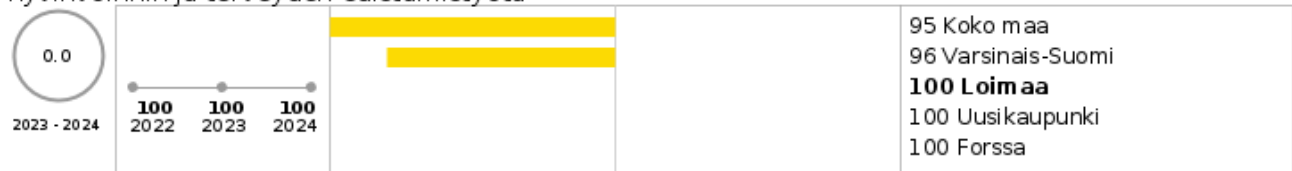
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista

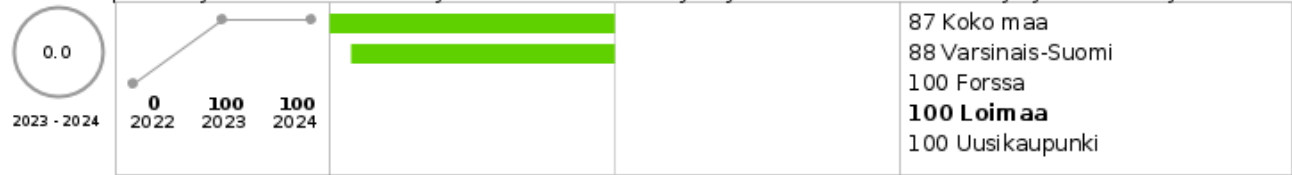
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen

Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä

Kunnan palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja

Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa

Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen

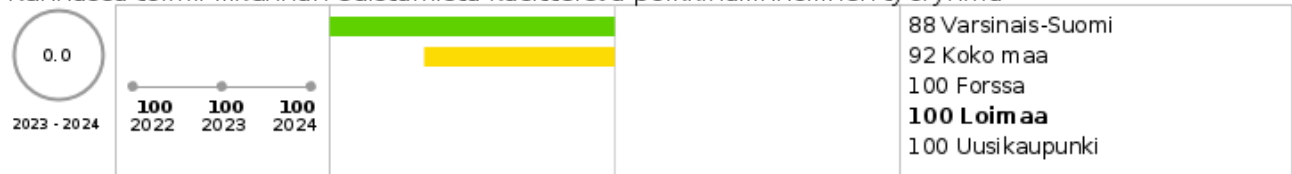
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille

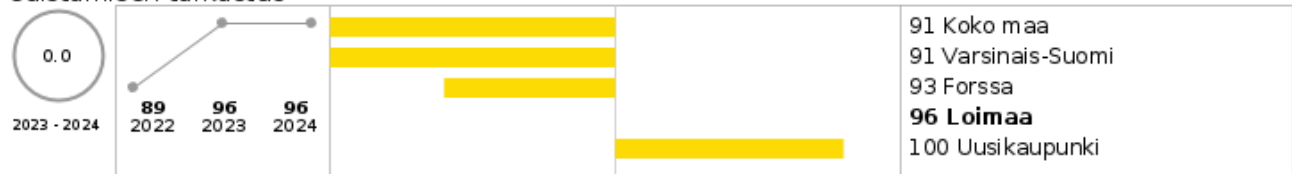
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakkoarviointiin

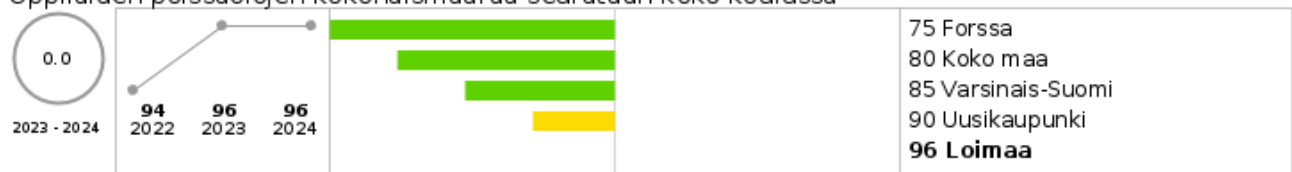
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä

Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus

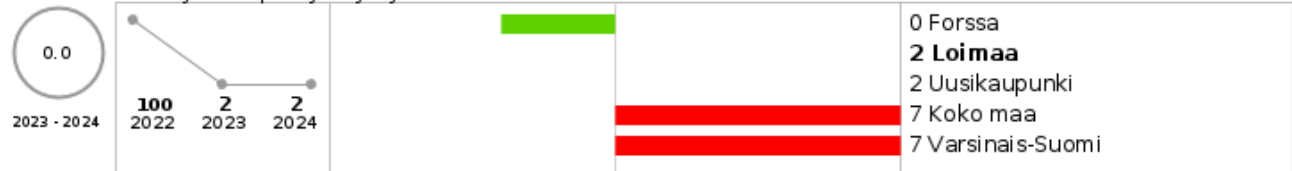
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa

Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit

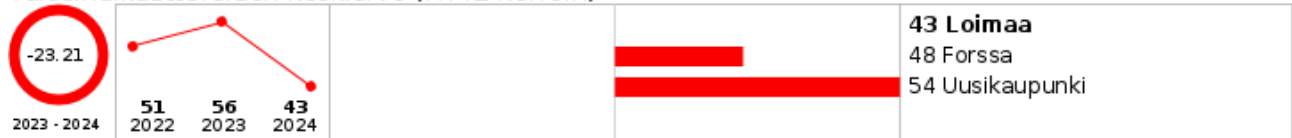
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä

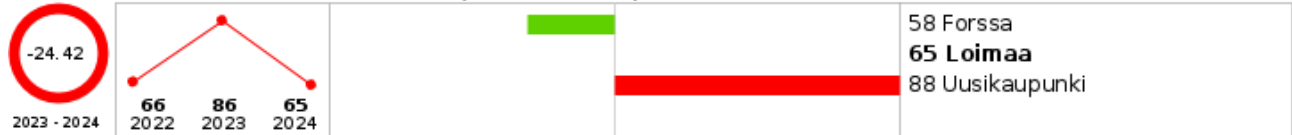
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnyksiä

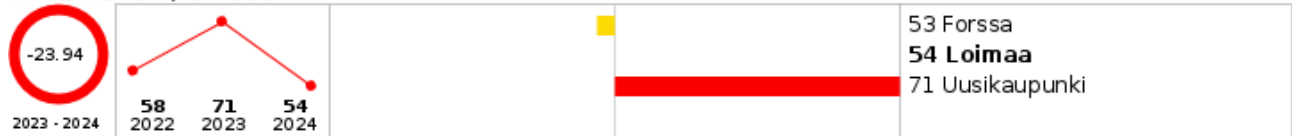
Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

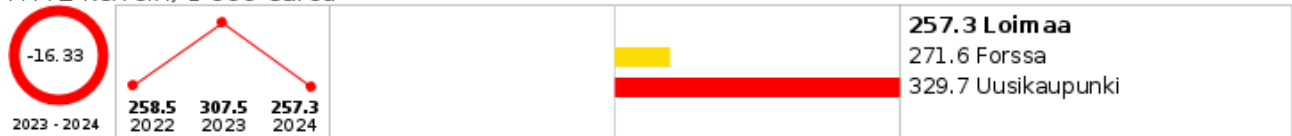
HYTE-kerroin, 0 - 100

HYTE-kerroin euroa / asukas

HYTE-kerroin, 1 000 euroa

Elinvoima

Väestö

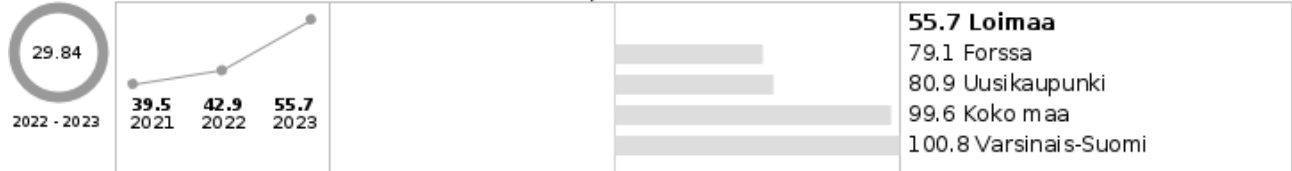
Väestö 31.12.

Huoltosuhte, demografinen

Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

Lapsiperheet, % perheistä

Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista

Koulutustasomittain

Väestöennuste 2030 (laskettu 2021)

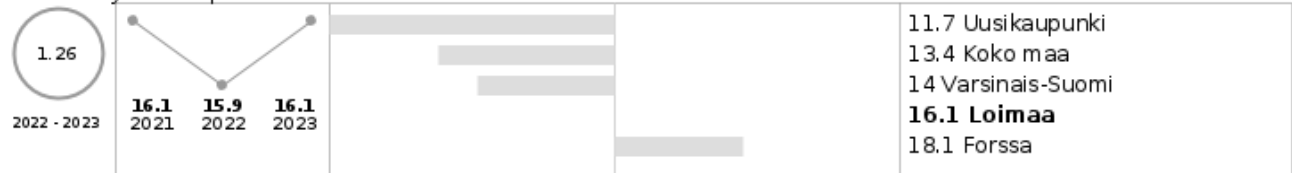

Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

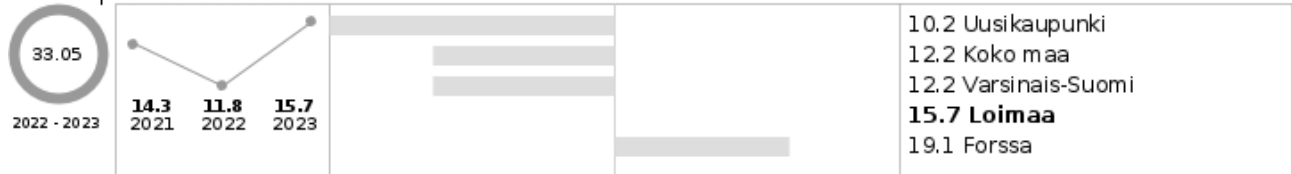

Elinvoima

Kunnan yleinen pienituloisuusaste

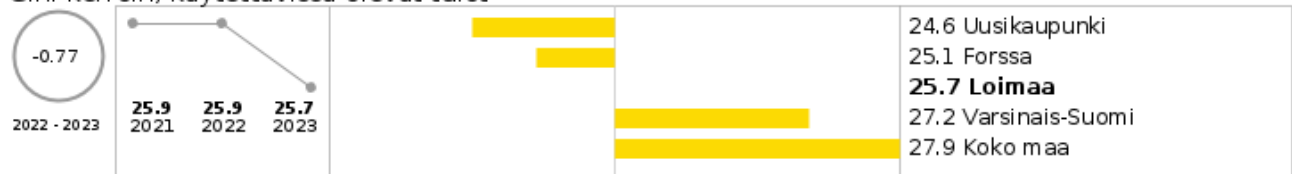
Lasten pienituloisuusaste

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Työlliset, % väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

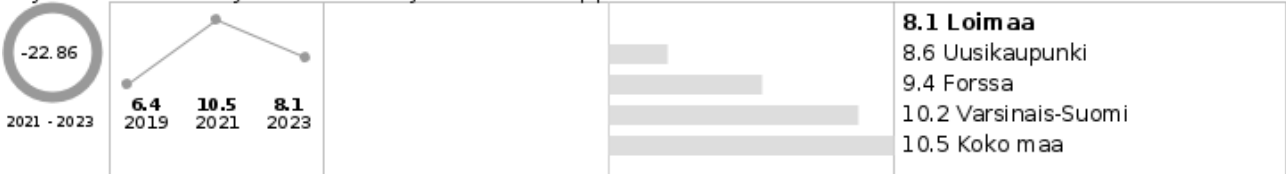

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

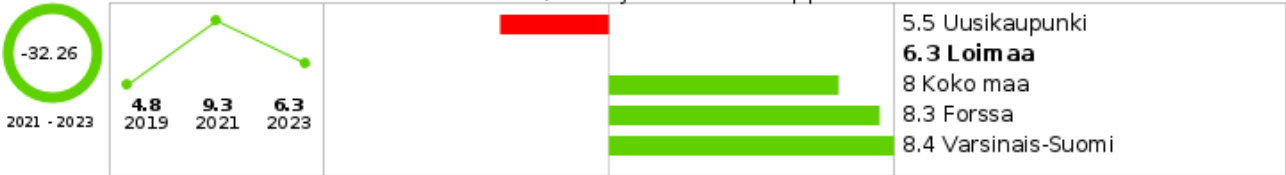
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista

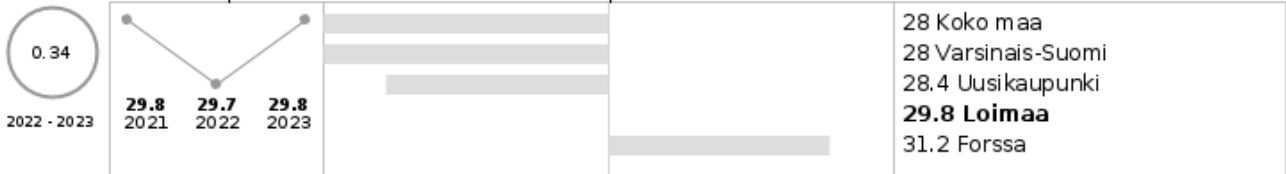

Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

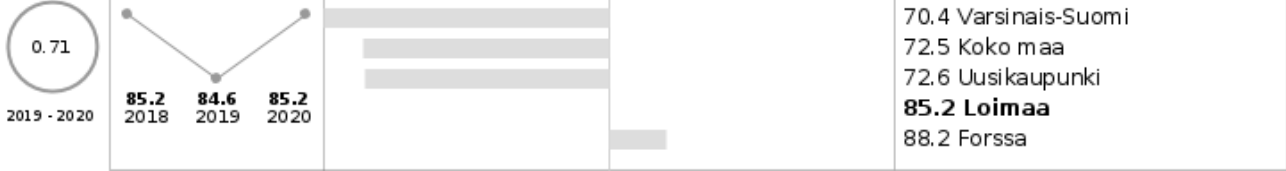
Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

Palvelut

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 3 - 5-vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut (-2020)

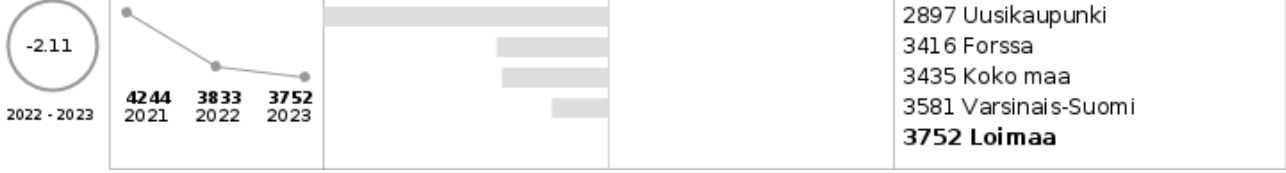
Koulu

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

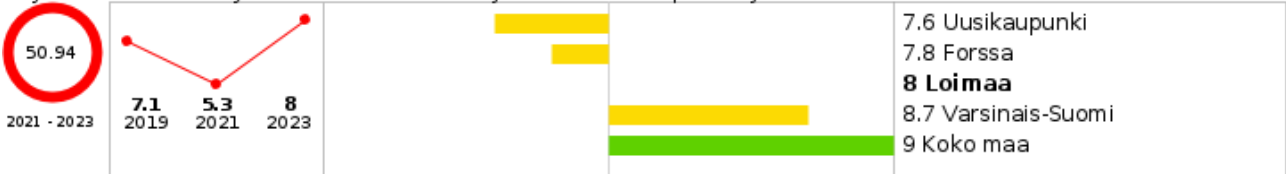

NUORET JA NUORET AIKUISET

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Ei yhtään läheistä ystävää, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

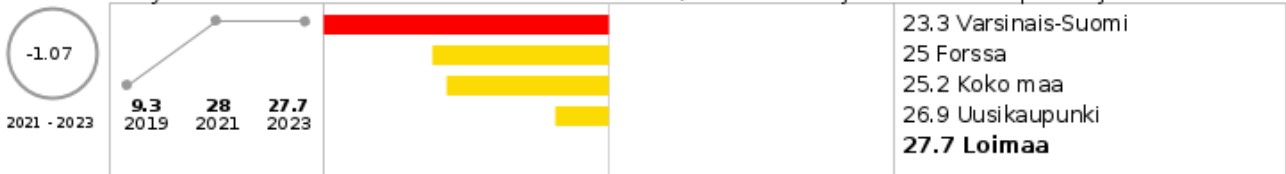
Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Ylipaino, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Tupakoi päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

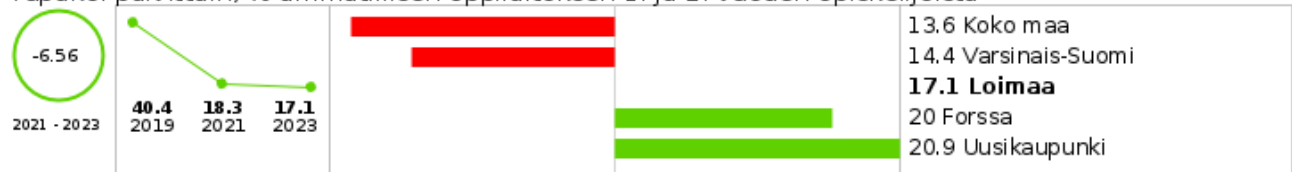
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Tupakoi päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL) (-2022)

Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleet 15 - 24-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 24-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

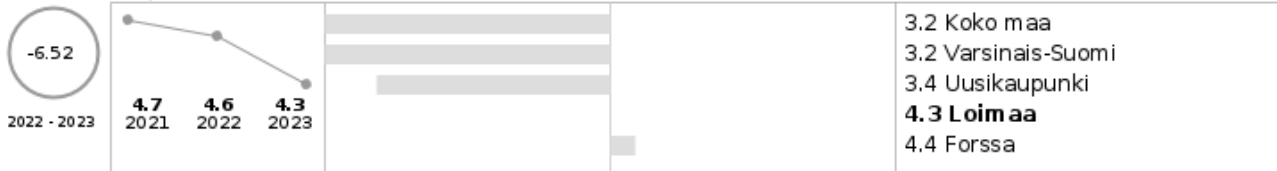

TYÖIKÄISET

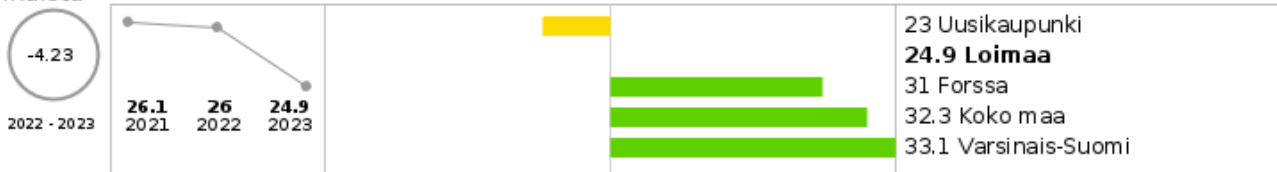
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

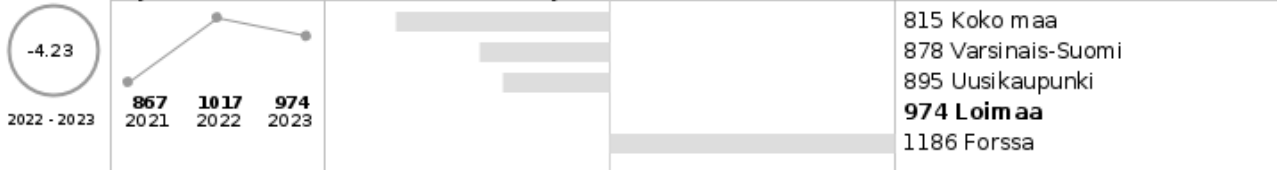
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

IKÄIHMISET

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

KAIKKI IKÄRYHMÄT

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

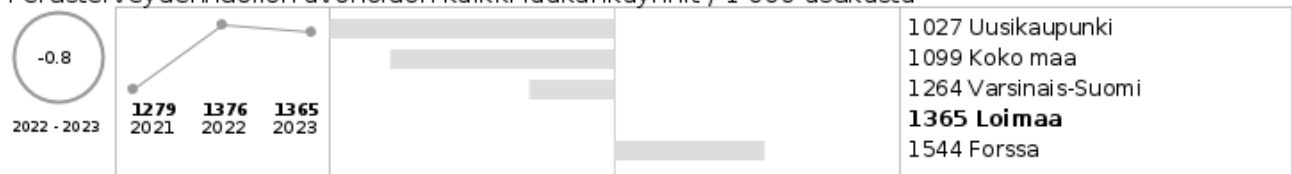
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

2. Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Mielenhyvinvointi kaikissa ikäryhmissä:

- Huomaa hyvä toimintamalli varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa
- Kuraattorin työpanos tukemassa nuoria varhaiskasvatuksessa
- Hyvinvoinnin vuosikello
- Nepsy- ohjaus varhaiskasvatuksessa perheille ja kotiin vietävänä
- Nepsy- ohjaus kouluissa
- Varhaiseen puuttumiseen panostaminen
- Ennaltaehkäisevä päihdetyö
- Kaupunki tukee kultaisen iän kerhoa ja tavoitteena on vähentää yksinäisyyttä

Fyysinen kunto ja terveellisten elämäntapojen edistäminen:

- Ammattikoululaisten alkoholinkäytön vähentäminen tavoitteena
- Toisen asteen opiskelijoiden ylipainoon vaikuttaminen
- Loimaan kaupungin tarjoama liikuntaneuvonnan tarjoaminen
- Move -polun rakentaminen koulujen ja liikuntapalveluiden yhteistyönä (liikunta- ja ravitsemusneuvonta)
- Kaupunki jakaa liukuesteitä + 75- vuotiaille. Tavoitteena on tukea liikkumista ja ehkäistä kaatumistapaturmia

3. Hyvinvointialueen hyvinvointikertomustyö

Varsinais- Suomen hyvinvointialueella on laadittu hyvinvointisuunnitelma vuosille 2022–2025 yhdessä alueen kuntien kanssa.

Painopistealueet ovat:

- Mielen hyvinvointi
- Osallisuus
- Fyysinen kunto
- Terveelliset elämäntavat
- Arjen ja läheisyyden turvallisuus

Varsinais- Suomen hyvinvointialue on järjestänyt säännöllisesti hyte-koordinaattoreiden verkostoja. Näihin verkostoihin on Loimaalta osallistuttu aktiivisesti. Lisäksi Varha koordinoi kulttuurihyvinvoinnin verkostoa ja ennaltaehkäisevän päihdetyön verkostoa. Myös näihin verkostoihin on osallistuttu.

4. Keskeiset opit valtuustokaudelta

Kunnat ovat voineet saada vuoden 2024 alusta lähtien enemmän rahaa hoitamalla hyvinvoinnin edistämisen tehtäviä mahdollisimman hyvin.

Perinteisesti valtionosuudet ovat määräytyneet lakisääteisten palvelujen kustannusten mukaan niin, ettei kunta ole voinut niihin vaikuttaa. Vuoden alussa käyttöön otettu HYTE-kerroin on uudenlainen tapa laskea valtionosuuksia.

Laskelmassa kunnan tekemää työtä arvioidaan 21 mittarin perusteella, joista kuusi perustuu toiminnan tuotoksiin ja 14 kunnan tekemiseen. Mittareilla arvioidaan esimerkiksi kunnan järjestämää kulttuuri- ja liikuntatoimintaa.

Loimaan kaupunki on neljännellä sijalla valtionavustusten saavista kunnista Varsinais- Suomessa. Loimaan HYTE-kerroin on 71 p. (100 p. on maksimi). HYTE-valtionosuutta vuodelle 2024 Loimaa on saanut 308 000 euroa. Hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen saralla on tehty paljon työtä Loimaalla ja työtä on tärkeä jatkaa kaupunkilaisten hyvinvoinnin eteen.

Uutena asiana Loimaan kaupunginjohtaja on nimennyt virallisen hyte- työryhmän lokakuussa 2024. Henkilöstöpäällikön tehtäviin on sisällytetty elokuusta 2024 alkaen kaupungin hyte-koordinaattorin tehtävät.

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VUODELLE 2025

Tämä hyvinvointikertomus toimii pohjana uuden hyvinvointisuunnitelman laatimisessa tulevalle valtuuskaudelle.

5. Strategian painopisteet ja linjaukset

Strategia on kunnan tiekartta tulevaisuuteen. Strategia perustuu valtuuston päättämille kaupungin toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteille. Strategialla ohjataan muita toiminta- ja palvelustrategioita, suunnittelua ja päätöksentekoa.

Uuden valtuuston ja muuttuvan toimintaympäristön myötä Loimaan kaupunki käynnisti strategiansa uudistamisprosessin vuoden 2022 alussa ja valmis strategia Menestystarinoiden Loimaa hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 29.8.2022.

Kaupunkistrategian 2022–2025 ydin ovat yhdeksän strategista tavoitetta liittyen elinvoimaan ja asumiseen, hyvinvointiin ja osallisuuteen sekä johtamiseen ja talouteen. Strategiaan määriteltyjen arvojen kautta kaupunki sitoutuu toimimaan asukaslähtöisesti, yhteistyökykyisesti, uudistavasti ja vastuullisesti.

Kaupunkia kehitetään yhdessä asukkaiden sekä kumppaneiden kanssa luotettavasti, avoimesti, johdonmukaisesti sekä taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävällä tavalla.

Visioksi strategialle 2022–2025 hyväksyttiin Menestystarinoiden Loimaa. Visiossa Loimaa nähdään asukkaita, osaajia ja yrityksiä houkuttelevana menestystarinoiden seutukaupunkina, missä elinvoimaa ja hyvinvointia luodaan yhdessä.

Strategiassa määriteltyjä tavoitteita ja visiota toteutetaan erityisesti kolmella kärkihankkeella nykyisen valtuustokauden aikana:

- houkuttelevat asuinympäristöt
- osaavan työvoiman Loimaa
- lasten ja nuorten Loimaa

6. Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Loimaan kaupungin palvelualoilla valmistellaan, toimeenpannaan ja kehitetään useita toimenpiteitä hyvinvoinnin edistämiseksi kaupungissa. Seuraavassa muutamia esimerkkejä:

Sivistyspalvelut:

- Valtionavustus esi- ja perusopetuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin (kasvun ja oppimisen tukea lapsille/nuorille).
- Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa on neuropsykiatrisia ohjaajia työssä (nepsy-ohjaajat).
- Varhaiskasvatuksessa on lisätty erityisopettajien määrää (lasten tuen tarpeen kasvu).
- Varhaiskasvatuksessa työskentelee oma kuraattori (varhaiskasvatuksessa on myös perheiden vertaistukiryhmiä).
- Valtionavustuksen hakeminen koulun kerhotoiminnan tukemiseen ja harrastamisen Suomen-malliin (lapsen/nuoren kasvua tukevaa ja maksutonta harrastustoimintaa).

- Sivistyspalveluissa on digihanke, jonka tarkoituksena on edistää tasa-arvoista oppimista.
- Valtionavustus lasten ja nuorten paikalliseen harrastustoimintaan (ns. kesäkerhotoimintaa koulun vapaa-aikaan)
- Valtionavustus etsii nuorisotyöhön ja koulun nuorisotyön hankkeeseen (Etsivä nuorisotyö tarjoaa kaikille alle 29-vuotiaille mahdollisuuden henkilökohtaiseen ohjaukseen ja tukeen. Ensisijaisesti etsivät nuorisotyöntekijät palvelevat koulutuksen tai työelämän ulkopuolella olevia nuoria sekä niitä, jotka toivovat apua johonkin itseä askarruttavaan asiaan. Nuorisotyö nähdään entistä vahvemmin toimijana, jolla on koulussa toimiessaan mahdollisuus tukea nuorten hyvinvointia niin yksilöiden kuin ryhmien tasolla.)
- Loimaan kaupunki on mukana Voimaa vanhuuteen -ohjelmassa (Voimaa vanhuuteen -ohjelman päämääränä on edistää vielä kotona itsenäisesti pärjäävien, toimintakyvyltään heikentyneiden ikäihmisten (75+) liikkumiskykyä, osallisuutta ja itsenäistä selviytymistä terveysliikunnan avulla).
- Liikunnallisen elämäntavan kehittämisavustukset (liikuntaa ja digiä 2022-2023 ja ikiliikkuja 65 + Loimaa ja Pöytyä 2024-, Hankkeiden tavoitteena on kehittää eri ikäryhmien liikuntaa matalalla kynnyksellä sekä edistää omatoimista liikkumista, arkiliikuntaa, työpaikkaliikuntaa ja liikuntaneuvontaa).
- Liikuntapalveluiden tarjonta sekä monipuoliset liikuntapaikat tukevat kaikenikäisten liikkumismahdollisuuksia, Virkistysuimala Vesihovi on esteetön
- Yhteistyö seurojen ja muiden yhdistystoimijoiden kanssa on tiivistä kuntalaisten liikuttamiseksi
- Kulttuurikasvatussuunnitelma (Kulttuurikasvatus auttaa lapsia ja nuoria tuntemaan omia kulttuurisia juuriaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä. Se parantaa kouluviihtyvyyttä, tarjoaa onnistumisen kokemuksia ja vahvistaa luovuutta ja itsetuntoa).
- Varhaiskasvatuksen palveluverkkosuunnitelma on valmistunut vuonna 2023 (asianmukaiset tilat ja palvelut lapsille).
- Päiväkodeissa ja kouluissa on otettu käyttöön ns. hyvinvoinninvuosikello (lukuvuoteen sisältävää hyvinvointia tukevaa toimintaa). Henkilöstölle on järjestetty aiheeseen liittyvää koulutusta.
- Sivistyslautakunta jakaa vuosittain toiminta-avustuksia yhdistyksille hyvinvoinnin- ja terveydenedistämiseen, liikuntaan, kulttuuriin ja nuorisotoimintaa

Ennaltaehkäisevä päihdetyö:

- Ennaltaehkäisevää päihdetyötä toteutetaan nuorten parissa osana nuorisotyötä.
- 6-luokkalaisten kanssa on pidetty keväisin toiminnallinen vanhempainilta, mihin on osallistunut sekä lapset, että huoltajat. Illan teemana on ollut päihteet. Niiden käytön vaaroja ja haittoja on käsitelty eri kanteilta.
- Koulun päätöspäivänä on järjestetty retki Linnanmäelle. Tarkoituksena on ollut tarjota päihteetön vaihtoehto juhlistaa koulun päätöstä. Koulujen päätöspäivänä nuorisotyöstä on myös jalkauduttu nuorten pariin.

Tekniset- ja ympäristöpalvelut:

- Loimaan kaupungin ruokapalveluiden käyttämien elintarvikkeiden kotimaisuusaste on korkea reilu 80 % kokonaisuudesta.
- Koululaisille ja varhaiskasvatuksen asiakkaille tarjotaan terveellistä ja kotimaista sekä täysipainoista ruokaa ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokasuosituksen mukaisesti.
- Kasvisruokaa tarjotaan kerran viikossa ja yläkouluilla kasvisruokavaihtoehto on tarjolla jokaisena koulupäivänä.
- Maksullinen välipala tarjolla muutamassa koulussa ns. pitkinä koulupäivinä.
- Ruokahävikin vähentämiseen kiinnitetään päivittäin huomioita ja tähderuokaa jaetaan kolmannen sektorin jakamana useasta toimipisteestä eteenpäin.

- Energiatehokas katuvalaistus. Vaihdetaan katuvalaistusta energiatehokkaaseen LED-valaistukseen. Katuvalaistus tarkoitus uusi LED-tekniikkaa hyödyntäväksi vuoteen 2028 mennessä.
- Kaupunkipyöräilykokeilu toteutettiin kesän ja syksyn 2023 aikana
- Loimaan kaupunki kuuluu Hinku-foorumiin, ja pyrkii sen ohjaamana vähentämään ilmastopäästöjään ja parantamaan energiatehokkuutta
- Kaupunki on mukana Loimijoki-ryhmässä, jonka tavoitteita on mm. joen virkistyskäytön kehittäminen
- Leikki- ja liikuntapaikoilla on tehty järjestelmällistä parantamista. Leikkipaikoille on uusittu välineistöä huonokuntoisimmista aloittaen. Uusilla välineillä on paitsi lisätty laitteen turvallisuutta ja elinkaarta, myös houkuteltu uusia käyttäjiä leikkipaikoille. Liikuntapaikkojen peruskorjauksien perimmäinen tavoite on ollut, ja tulee olemaan, liikunnalliseen elämäntapaan kannustaminen paikkojen kuntoa ja käytettävyyttä parantaen.
- Esteettömyyskartoitukset ja -kävely on suoritettu niin kaupungin keskustassa kuin Melliläjärvellä. Molempien kävelyiden yhteydessä havaittiin useita esteettömyyteen liittyviä parannuskohteita. Esteettömyyskohteiden parantaminen aloitetaan tulevan vuonna ja sitä jatketaan määrätietoisesti, pyrkimyksenä esteetön Loimaa tulevaisuudessa. Vesihovista pidetään esteettömyyskartoitusta kaupungin sekä eri käyttäjäryhmien kanssa.

Elinvoimapaalvelut:

Työllisyyspalvelut

- TE-palvelut siirtyivät 2025 alussa kuntien vastuulle. Loimaa on osa Turun työllisyysaluetta. Loimaa tulee tarjoamaan työllisyyspalvelut oman alueensa lisäksi Auraan, Oripäähän ja Pöytyälle. Uudistuksen yhteydessä muuttuu koko työllisyyspalvelujen toimintamalli järjestämistä vastuun lisäksi. Uudistuksen vaikutusten arviointi on erittäin vaikeaa ennakkoon. Työllisyyden hoitoon liittyy myös Varhan muutoksessa oleva rooli monialaisissa palveluissa ja kuntoutuksessa työtoiminnassa.
- Loimaan kaupungilla on oma nuorten työpaja, johon kuuluu myös rempparyhmä. Rempparyhmään liittyy myös Novidalle myytävä oppivelvollisten työpajatoiminta sekä muiden työllistettävien tukeminen.
- Loimaalla toimii 2 työttömien yhdistystä, joiden rahoitus on SOTE-uudistuksen jälkeen tullut pääasiassa Varhalla. Varha on kuitenkin lopettanut palvelujen hankinnat yhdistyksiltä 9/2024. Kaupunki on myöntänyt yhdistyksille avustuksen, jolla varmistetaan toiminta 3/2025 saakka ja kaupunki pyrkii löytämään yhdessä yhdistysten kanssa ratkaisuja yhdistysten toimintojen jatkolle.

Maahanmuuttopalvelut

- Maahanmuuttajien kotoutuminen jäi kuntien vastuulle SOTE-uudistuksen yhteydessä. Loimaan kaupunki on palkannut maahanmuuttokoordinaattorin, joka on ottanut kotoutumispalvelut aktiivisesti haltuunsa. Asiakasmäärä oli 2023 noin 800. Vuoden 2025 alusta TE-palveluiden siirtymisen myötä myös työvoimaan kuuluvien maahanmuuttajien palvelut tulevat kuntien vastuulle. Loimaa tarjoaa maahanmuuttopalveluja myös Auraan, Oripäähän ja Pöytyälle.

Elinvoiman kehittäminen

- Kaupunki toteuttaa aktiivista markkinointia ja viestintää, joka tukee Loimaan elinvoimaisuutta. Vuosina 2023 ja 2024 on toteutettu mm. asumisen teemavuodet.
- Kaupunki on aktiivisesti kehittämässä taajamajunaliikenteen syntymistä Turku-Tampere välille.
- Loimaalle on perustettu Loimaan monikampus kanavoimaan työnantajien tarvitsemia koulutuksia myös alueen ulkopuolelta. Novidalle on palkattu osaamiskoordinaattori tätä toimintaa varten. loimaamonikampus.fi

Yritysyhteistyö

- Yritysyhteistyötä toteutetaan ja kehitetään 2024 solmitun elinvoimalupauksen mukaisesti. Yrityksiä osallistetaan ja kontaktoidaan säännöllisesti. Yritysneuvontojen lisäksi järjestetään E&K-aamukahveja yhdessä järjestöjen ja yhteistyötahojen kanssa sekä järjestetään Loimaan kaupunki goes yritykset -päivä, jonka yhteydessä kaupunkiorganisaatio laajemminkin vierailee yrityksissä. Loimaan kaupunki on mukana teknologiaklusterissa yhdessä 10 loimaalaisen kärkiyrityksen kanssa.

Kylien osallistaminen

- Kylien neuvottelukunta kokoontuu säännöllisesti. Loimaalla on ollut ja on parhaillaan käynnissä hanke kylä- ja yhdistystoiminnan tukemiseksi. (Loimaan älykkäät kylät)

Vammaisneuvoston kommentit hyvinvointikertomukseen:

- esteettömyyskävely keskustassa ja Mellilä-järvellä sekä Vesihovin esteettömyysarvio ovat toteutuneet
- ilmoituksia on tehty tekniselle toimelle muutamista kohteista Loimaalla, jotka aiheuttavat ongelmia vammaisille henkilöille, esim. aitojen leikkaamattomuus, kun ne ulottuvat jalkakäytävälle, lumen sekä lehtien poisto jalkakäytävältä, jotta liukastumisen vaara vähenisi
- pyyntö tehty liikuntatoimelle, jotta saataisiin myös lämpimään altaaseen siirtohissi- tämä on toteutunut
- kartoitus liikkeiden sisäänmenosta ja ramppien toimivuudesta Satakunnantien remontin vuoksi. Vammaisneuvoston on tehnyt teknisen toimen kanssa yhteisen palaverikävelyn ongelmakohdista

Vanhusneuvoston kommentit hyvinvointikertomukseen:

- vanhusneuvosto pitää hyvinä hyvinvointikertomuksessa olevia ikäihmisiin liittyviä indikaattoreita kuten alkoholin käyttö tai kaatumiset liittyvät indikaattorit.
- vanhusneuvosto on kiinnittänyt huomiota yksin asuvien korkeaan määrään. Yksinäisyys voi johtaa syrjäytymiseen ja esim. mielenterveys- ja päihdeongelmiin. Vanhusneuvosto pitää tärkeänä, näiden ihmisten aktivoimista liikuttamista.
- vanhusneuvosto toteaa kaupungin liikuntatoimen tehneen erinomaista työtä ikäihmisten liikuttamisessa, ja suosittelee, että Voimaa vanhuuteen -hankkeen kaltaista toimintaa jatketaan edelleen.
- vanhusneuvosto toivoo kiinnitettävän huomiota ruokailutottumuksiin, ja että kaupunki seuraa, että vanhusten ateriapalveluiden tarjoamat ateriat ovat ravitsemussuositusten mukaisia.

Nuorisovaltuuston kommentit:

Päihteet

- Monet nuoret kokeilevat tai jopa aloittavat käyttämään päihteitä jo todella varhaisessa iässä. Päihdevalistuksen voisi aloittaa kouluissa jo aiemmin, esimerkiksi jo 1–3 luokilla, sillä tuolloin kehittyvä vahvempi päihdevastainen asenne. Myös päihteiden ja huumeiden melko helppo saatavuus varmasti vaikuttaa lisääntyvästi käyttöön.
- Sosiaalisessa mediassa ilmenee päihteiden romantisointia (etenkin nikotiinituotteiden ja alkoholin), mikä tietenkin tuo nuorille positiivisempaa kuvaa päihteistä. Ryhmäpaine on myös merkittävä tekijä, vaikka aina ketään ei välttämättä suoraan painosteta käyttämään päihteitä, mutta nuori itse voi kokea jäävänsä ulkopuolelle, jos itse ei käytä muiden käyttäessä.

Ylipainoisuus

- Varsinkin toisen asteen oppilaitoksissa kouluruoan sijasta hyvin usein syödään esimerkiksi pikaravintoloissa. Myös napostelu esimerkiksi hyppy- ja oppitunneilla on yleistä ja samanlainen tapa on monilla varmasti myös vapaa-ajalla.

- Monia nuoria ei innosta liikuntamahdollisuudet tai kiinnostus liikuntaan on muuten vain lopahtanut. Kouluissa liikuntatunneilla tärkeimpänä tehtävänä olisi tutustuttaa nuoria ja lapsia moniin eri lajeihin ja varsinkin alakoulussa jättää liiallinen kilpailullisuus. Oppilaat saattavat ottaa lajit välillä todella vakavasti, jolloin sanaharkkaa syntyy ja toisille jää negatiivinen kuva koululiikunnasta tai jopa yleisesti liikunnasta, mikä voi olla syynä liikuntaharrastuksen kaihtamiselle.

Yksinäisyys

- Nuori saa erilaisista harrastuksista usein helposti ystäviä, joten on tärkeää kannustaa nuoria erilaisiin harrastusmahdollisuuksiin. Kynnys aloittaa uusi harrastus varsinkin esim. yläasteikäisenä voi olla suuri, jos pelkää olevansa muista paljon jäljessä.
- On ilmiselvää, että kiusaaminen on valtava ongelma yksinäisyyden kannalta. Nykypäivänä kiusaamista voi kohdata myös netissä, mihin esim. vanhempien ja opettajien on tietysti vieläkin vaikeampi puuttua. Kouluissa myös eri ikäluokkien välillä voi usein olla jonkin verran kitkaa, joten ryhmäyttäminen on tärkeää isommassakin mittakaavassa, kuin vain luokkien kesken.
- Nuoren yksinäisyyteen vaikuttaa vanhempien sosioekonominen asema ja jopa asuinpaikka. Esimerkiksi jos nuoren ystävät asuvat keskustassa ja itse nuori asuu haja-asutusalueella, niin nuoren on vaikeampi nähdä vapaa-ajallaan ystäviään. Tilanne on pahempi, jos ei ole varaa matkustaa, esimerkiksi hankkia mopoa.

Koulu-uupumus

- Koulu-uupumukseen vaikuttaa varmasti monet tekijät, joista päällimmäisenä keskusteluissa nousivat esiin esimerkiksi sosiaalinen media, suorituspainet ja huonosti syöminen. Edellä mainittu yksinäisyyskin tuo lisää koulu-uupumusta.
- Sosiaalinen media häiritsee konkreettisesti tunneilla oppilaiden työskentelyä joko oman tai muiden puhelimenkäytön takia. Oppitunneilla monet saattavat kuunnella opetusta ja samaan aikaan esimerkiksi katsoa puhelimen ilmoituksia tai pelata, mikä kuormittaa oppilaan jaksamista enemmän kuin pelkkä opiskelu. Yläasteella ns. puhelinparkki voisi olla tehokas tapa parantaa oppilaiden keskittymiskykyä ja edesauttaa opiskelua, kun tunneilla pysyy paremmin mukana. Vaikka tiukempi kuri puhelimenkäyttöön tunneilla herättäisi varmasti lukuisia vastalauseita, huomaavat varmasti jopa oppilaat opiskelun tehostumisen.
- Oppilaiden suorituspainet lisäävät heidän koulu-uupumustaan, varsinkin esimerkiksi jatko-opintoja miettiessä. Myös ulkoinen paine esimerkiksi opettajilta, vanhemmilta tai muilta oppilailta on merkittävä tekijä suorituspainneiden kasvamiseen. Koulussa usein myös maalataan ammattikoulu ns. helpommaksi vaihtoehdoksi, ja toisaalta koulussa paremmin menestyneille suositellaan vahvemmin lukiota, jonka haastavuudella oppilaita usein myös pelotellaan liikaa. Nuoren tulee itse punnita kiinnostuksen kohteitaan ja valita sopiva koulutus, sillä ammattikoulu ja lukio ovat lopulta tasavertaisia toisen asteen opintoja.
- Kouluruoka ei monien oppilaiden keskuudessa ole kovin suosittua, joten välillä voi käydä niin, että oppilas ei syö ruokaa lähes yhtään tai jopa lainkaan, mikä luonnollisesti myös vaikuttaa jaksamiseen. Yläkoulussa päivät voivat olla myös melko pitkiä, joten välipalan tarjoaminen jopa ilmaiseksi auttaisi jaksamaan! Myös aamupalan tärkeyttä on korostettava, sillä monet jättävät sen väliin. Kouluissa voitaisiin esimerkiksi kyselyjen avulla kartoittaa sitä, söisivätkö oppilaat aamupalaa/välipalaa koulussa, jos sitä tarjottaisiin.

Loimaan seurakunnan kanssa tehty yhteistyö:

- 7-luokkalaisten ryhmäytyspäivät (Kaupungin nuorisopalvelut, koulut)
- 6-luokkalaisten ja vanhempien päihdekasvatusillat (Kaupungin nuorisopalvelut, koulut)
- Koulujen kanssa yhteistyö oppituntivierailujen yms. merkeissä liittyvät enimmäkseen uskonnonopetukseen. Teemana voi olla myös kaveri- tai tunnetaidot
- Avoin perhekerhotoiminta kaksi kertaa viikossa

- Päivähoidon väelle suunnatut joulu- ja pääsiäishartaudet eri kirkoissa
- Kouluyhteistyö koulukuraattorin ja nuorisotoimen kanssa nuorisodiakoniassa
- Maahanmuuttotyössä, Makumatka-tapahtumat
- Maahanmuuttokoordinaattorin kanssa yhteistyö:
- Kansainvälinen kahvila -ryhmä, iltapäiväkerho, taloudellista apua annettu asiakkaille
- Tuolijumppa Kanta-Loimaan srk-talolla, vetäjä liikuntatoimesta, diakonit säännöllisesti mukana 1/kk.
- Ulkoiluystäväkurssi yhdessä liikuntatoimen kanssa
- Pyöräilytapahtumaan kirkosta kirkkoon järjestäminen yhdessä kaupungin ja eri yhdistysten kanssa.
- Asunnottomien yö-tapahtumaan osallistuminen
- Joulumarkkinoille ja harrastemessuille osallistuminen
- Ruokakassi- ja hävikkiruoan jako

7. Hyvinvointisuunnitelma

Keskeiset painopistealueet tulevalle hyvinvointisuunnitelma kaudelle laaditaan peilaten Varsinais-Suomen hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelman painopistealueita. Loimaan näkökulmasta tavoitteena on mielen hyvinvoinnin parantaminen kaikkien ikäryhmien osalta. Lisäksi liikunnan lisääminen ja fyysisen kunnon parantaminen on tavoitteena kaikissa ikäryhmissä.

OSA III KÄSITTELY TOIMIELIMISSÄ

8. Suunnitelman laatijat

Manne Pärkö, sivistysjohtaja

Anu Pitkänen, liikuntapalvelupäällikkö

Heidi Kauti, varhaiskasvatusjohtaja

Eveliina Kiiski, Hyte- koordinaattori

Paavo Laaksonen, kehitysjohtaja

Antti Korte, tekninen johtaja

Pirjo Kivinen, ruokapalvelupäällikkö

Katja Mäkelä, talousjohtaja

Kommentointi: hyvinvointitoimikunta, vanhus- ja vammaisneuvostot, seurakunta, nuorisovaltuusto

9. Suunnitelman hyväksyminen toimielimissä

Hyväksytty kaupunginhallituksessa 17.2.2025.